

تعاون، سال بیست و یکم، دوره جدید، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۹

الزامات شکل گیری تعاونیهای دانش آموختگان کشاورزی

وحید علی آبادی^۱، دکتر امیر حسین علی بیگی^۲، دکتر جعفر توکلی^۳

تاریخ دریافت: ۸۹/۹/۱۳ تاریخ پذیرش: ۸۹/۱۰/۱۸

چکیده

پایداری توسعه کشاورزی در ایران مستلزم استفاده از سرمایه‌های انسانی ماهر و متخصص در زمینه‌های تولید و تبدیل محصولات کشاورزی است. از جمله زمینه‌های مستعد جهت بهره‌گیری مطلوب از این افراد، تشکیل شرکتهای تعاونی دانش آموختگان کشاورزی است. با توجه به اهمیت موضوع، هدف کلی این پژوهش شناسایی و تحلیل الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی با روش دلفی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را صاحب نظران تعاون استان کرمانشاه در سال ۱۳۸۹ تشکیل داده‌اند که با بهره‌گیری از روش دلفی و طی سه مرحله، دیدگاه‌های آنها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل

---

۱. کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی

e-mail: vahid.aliabadi@gmail.com

۲. دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی

e-mail: baygi1@gmail.com

۳. استاد یار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات، دانشگاه رازی

داده ها از نرم افزار spss استفاده شد. براساس نتایج، صاحب نظران تعاون الزامات شکل گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی را در چهار دسته الزامات فردی - حرفه‌ای، الزامات اقتصادی، الزامات فرهنگی - اجتماعی و الزامات اداری دسته بندی نمودند.

کلیدواژه‌ها:

الزامات، تعاونی دانش آموختگان کشاورزی، دلفی، استان کرمانشاه

مقدمه

مسئله اشتغال و بیکاری معضلات گوناگون اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و ... را به دنبال و پیرامون خود دارد. معضل بیکاری برای همه اقشار فعال کشور آزار دهنده و برای اقتصاد کشور بازدارنده است، لکن موضوع اشتغال دانش آموختگان آموزش عالی حساسیتی دوچندان را طلب می کند، چرا که از یک سو دانش آموختگان دانشگاه ها به عنوان سرمایه های انسانی متخصص کشور از علم و مهارت لازم برخوردارند و با اشتیاق بسیار، متقاضی مشارکت در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی کشورند و از سوی دیگر، ماشین سازندگی و چرخه اقتصادی کشور به وجود آنها، از لحاظ سرمایه گذاری های انجام شده روی آنها، به میزان بیشتری نیازمند است و می توانند مثمر ثمر واقع شوند (گل محمدی، ۱۳۸۴). اشتغال مؤثر نیروی انسانی متخصص یکی از اهداف توسعه هر کشور است و بدین منظور، باید در برنامه های کلان، جنبه های مختلف آن لحاظ شود. اگر این امر محقق نشود و تعداد دانش آموختگان با ظرفیتهای اشتغال متناسب نباشد، اثرهای بسیار نامطلوبی بر جای خواهد گذاشت که می توان به بالا رفتن سطح مدرک تحصیلی لازم برای احراز شغل، افزایش سطح صلاحیت لازم برای احراز شغل و کاهش کیفیت آموزشی اشاره کرد. این مسئله در کشور ما با شرایط حادثتری مواجه است، ورود سالانه ۸۰۰ هزار نیروی انسانی جویای کار کشور به بازار کار و پیش بینی ۱۰ میلیون نفر بیکار در افق سالهای ۱۴۰۰ یکی از چالشهای اصلی توسعه اقتصادی - اجتماعی

در برنامه چهارم و برنامه های بعدی تا افق ۱۴۰۰ خواهد بود (زارع، ۱۳۸۵). این در حالی است که بررسیها نشان از این واقعیت تلخ دارند که تا پایان سال ۱۳۸۰، نرخ بیکاری در بین ۱۴۷ هزار نفر دانش آموخته بخش کشاورزی ۲۸ درصد گزارش شده که این نرخ بیکاری به نوبه خود در بین کل دانش آموختگان دانشگاهی کشور بالاترین و در عین حال دو برابر نرخ بیکاری در بین سایر توده های بیکار در کل کشور بوده است (شهبازی و علی بیگی، ۱۳۸۵؛ آقاسی زاده، ۱۳۸۵؛ علی بیگی و زرافشانی، ۲۰۰۶، حیدری زاده، ۱۳۸۲). در این باره بخش تعاون دارای پتانسیل لازم برای جذب بیشتر دانش آموختگان آموزش عالی به خصوص دانش آموختگان بخش کشاورزی است.

به هر روی پایداری و پویایی توسعه کشاورزی و عمران روستایی در ایران مستلزم بهره‌مندی کشور از سرمایه های انسانی ماهر و متخصص در زمینه های تولید و تبدیل محصولات کشاورزی (شهبازی و علی بیگی، ۱۳۸۵) است. از جمله زمینه های مستعد جهت بهره گیری مطلوب از این افراد، تشکیل شرکتهای تعاونی یا تعاونیهای خلاق کارآفرینانه است. اما شرکتهای تعاونی با ماهیت اقتصادی - اجتماعی خاص خود، تنها در صورتی قادر به حفظ و بقای خود هستند که توسط افرادی شایسته و دارای مهارتها و صلاحیتهای ارزشمند راه‌اندازی، مدیریت و هدایت گردند.

حدود ۲۳ درصد جمعیت شاغل در کل کشور در بخش کشاورزی تمرکز دارند و به امرار معاش مشغولند. بررسی روند اشتغال و بیکاری دانش آموختگان آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی نیز نشان می‌دهد که این بخش از آموزش عالی با سهمی برابر با ۰/۴۷ درصد کمترین سهم را در اشتغال دانش آموختگان به خود اختصاص داده است (اسکندری و همکاران، ۱۳۸۵). از عمده ترین دلایل رشد بیکاری در بین دانش آموختگان کشاورزی طبق مطالعات انجام شده می‌توان به عدم تناسب محتوای آموزشی با نیاز بازار کار، تأکید بر مسائل و روش نظری عدم کفایت واحدهای علمی تا ضعف مهارت حرفه ای دانش آموختگان، عدم توجه به آموزشهای کارآفرینی، ضعف مدرسان در دروس عملی و مهارتی، لزوم تأمین

نیازهای خوداشتغالی اشاره کرد (آقاسی زاده ۱۳۸۵؛ زمانی ۱۳۸۰؛ یعقوبی ۱۳۸۱؛ بهرامی و زمانی ۱۳۸۰). بخش تعاون با توجه به سند چشم انداز ۱۴۰۴ - که سهمی ۲۵ درصدی در ایجاد اشتغال برای آن پیش بینی کرده‌اند - به واسطه برخورداری از حمایت و پشتیبانی وزارت تعاون از یک سو و تجمع سرمایه های کوچک از سوی دیگر به خوبی بهترین فضا را در جهت اشتغال دانش آموختگان دانشگاهها فراهم کرده است (نیک یار، ۱۳۸۴). اما با وجود همه تلاشهای صورت گرفته در زمینه حل بحران بیکاری دانش آموختگان کشاورزی و در واقع ناتوانی آنها در جهت دستیابی به شغل پایدار، مشکل همچنان به قوت خود باقی است. حال، زمان پاسخ به این سؤال فرا رسیده است که چرا به رغم توجه زیاد به برنامه های ارتقای رشد و توسعه اقتصادی کشور و تحولاتی که در نظام آموزش عالی کشاورزی در جهت تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر در بخش کشاورزی صورت پذیرفته، همچنان مشکل بیکاری دانش آموختگان کشور حاد می نماید؟ آنچه مسلم است فرصتهای ایجاد شده اشتغال توسط دولت برای همه دانش آموختگان کافی نبوده و بخش خصوصی نیز بنا بر ضرورت صاحبان سرمایه فعال شده است.

در مجموع می توان گفت با توجه به سیاستهای کوچک سازی دولت و نیز رویکرد بخش خصوصی در جذب نیروی کار در جامعه و با توجه به مطالب فوق، بخش تعاون دارای پتانسیل لازم برای جذب بیشتر دانش آموختگان آموزش عالی، به خصوص دانش آموختگان بخش کشاورزی است. با توجه به نقش نیرو های تحصیل کرده در روند توسعه کشور، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که چه الزاماتی از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... می تواند به برپایی تعاونی دانش آموختگان کشاورزی کمک نماید؟

مواد و روشها

روش تحقیق به کار رفته دلفی است. با توجه به ویژگیهای روش تحقیق و از آنجا که نتایج تحقیق به طور عملی می تواند در جهت تسریع روند شکل گیری تعاونی دانش آموختگان

برای رسیدن به اهداف توسعه پایدار کشاورزی مورد استفاده قرار گیرید، تحقیق کاربردی است. شناسایی متخصصان، نکته مهمی در روش دلفی بوده به گونه‌ای که دستیابی به اهداف، وابسته به انتخاب دقیق شرکت کنندگان است (Dempsey, 2000). جامعه آماری این پژوهش در اجرای روش دلفی، صاحب نظران تعاون استان کرمانشاه هستند (صاحب نظران شامل اعضای اداره کل تعاون استان کرمانشاه، اعضای اداره تعاون شهرستان کرمانشاه و اعضای اتاق تعاون استان) که در گام اول با مشورت اعضای اداره کل تعاون و با استفاده از نمونه‌گیری مبتنی بر هدف، ۱۴ نفر جامعه صاحب نظران تعاونی را تشکیل دادند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه با سؤالات باز و بسته می‌باشد که بر اساس دیدگاه صاحب نظران تعاون تدوین شد. روشهای آنالیز براساس هدف دلفی، ساختار مراحل، نوع سؤالات و تعداد شرکت کنندگان تعیین می‌شود (Kwok, 2004; Salsali, 2003). آماره‌های اصلی استفاده شده در مطالعات دلفی اندازه‌های مرکزی (میانگین، میانه و نما) و شاخص پراکندگی (انحراف معیار و محدوده میان چارکی) است (Powell, 2003; Kennedy, 2001; Fathivajgar, 2004). در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss استفاده شده است.

نتایج و بحث

مرحله اول تکنیک دلفی

در مرحله اول، پرسشنامه باز در زمینه تعیین الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی در اختیار متخصصان قرار گرفت. نتایج حاصل از مرحله اول دلفی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. الزامات شکل گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی از دیدگاه متخصصان تعاونی

توانایی رهبری و تأثیر در دیگران	وجود فرهنگ کارهای جمعی در جامعه
توانایی ایجاد کسب و کار با همکاری دیگران	ترویج فرهنگ تعاون از طریق وسایل ارتباط جمعی
اعتماد به نفس	فرهنگ سازی تعاون از دوران آموزش ابتدایی
توانایی درک و پذیرش دیگران	وجود روحیه هممنوع دوستی و هممنوع اندیشی
داشتن درک صحیح از بازار	داشتن اطلاعات کافی در حیطه قوانین بخش تعاون
توان برنامه ریزی کارها	بسط و گسترش مهارتها و صلاحیتهای لازم برای تشکیل تعاونی در طول دوران تحصیلی
تخصص و تجربه مرتبط با تعاونی	ارزش قائل شدن برای عضویت در تعاونی
وجود روحیه ترجیح بر منافع فردی جمعی	سابقه فردی انجام کارها به صورت گروهی
برخورداری از انگیزه لازم برای تشکیل تعاونی	ارزشها و خرده فرهنگ های حاکم بر منطقه و جامعه در حیطه مشارکت و کار گروهی
آشنایی با مبانی نظری در حیطه تعاونی	امکانات و شرایط لازم برای مشارکت دانش آموختگان در حیطه تعاونی
توانایی مذاکره	نداشتن درآمد ثابت
نیاز به کسب موفقیت	وضعیت اقتصادی منطقه
پشتکار	معافیهای بیمه ای
ریسک پذیری	معافیهای مالیاتی
خلاقیات	وجود زمینه هایی برای اجرای طرحهای تعاونی
توانایی شناسایی و بهره برداری از فرصتها	توجه به مزایای نسبی منطقه سرمایه گذاری
توانایی تشخیص و تحلیل مسائل	وجود فرهنگ اقتصادی سالم (نبود رانت خواری، رشوه و...)
توانایی تصمیم گیری درست در کوتاه ترین زمان	وجود منابع طبیعی از قبیل خاک و آب و... در منطقه
پذیرش انتقاد های سازنده	وجود زیرساخت های ارتباطی از قبیل (جاده، امکانات مخابراتی و وسایل حمل و نقل و..)
پیدا کردن راه حل های نوین برای حل مسائل	وجود امنیت اقتصادی
مدیریت اختلافات و تضادها	حمایت از خوشه سازی
توان ارزیابی و تشخیص پیامدها و آثار تصمیمات اخذ شده	گسترش بازار بای بی نوین و تجارت الکترونیکی

ادامه جدول ۱

ایجاد سازو کار های رسمی برای کمک به شرکتهای کوچک و متوسط	برقراری ارتباط شفاهی و نوشتاری با دیگران
کاهش سهم آورده متقاضیان تشکیل تعاونی	هماهنگ کردن وظایف همکاران و زبردستان
ساده سازی رویه های اداری در تشکیل تعاونیها	توانایی سازگاری با تغییرات پیش رو
تدوین خط مشی ها و رویه های اداری در راستای تشکیل و توسعه تعاونی دانش آموختگان کشاورزی	ارائه مشوقهای مادی و معنوی از طرف دولت در راستای ثبت تعاونی دانش آموختگان
تسهیل رویه های اخذ تسهیلات بانکی برای دانش آموختگان کشاورزی	باور جامعه به اثر بخشی کار مشارکتی
وجود دوره های آموزشی مستمر در زمینه تعاونی	وجود فرهنگ کارهای جمعی در جامعه

مأخذ: یافته‌های تحقیق

مرحله دوم تکنیک دلفی

پس از جمع آوری پرسشنامه مرحله اول با استفاده از تحلیل محتوا و کد گذاری داده‌ها، ۵۶ گویه به دست آمد (جدول ۱) که مبنای تنظیم پرسشنامه مرحله دوم قرار گرفت. در این مرحله میزان اهمیت هریک از الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی برحسب نظر متخصصان تعاون (با استفاده از طیف لیکرت) بررسی شد که نتایج به دست آمده در جدول ۲ آمده است. در این قسمت گویه هایی که دارای میانگین ۳/۵ و بالاتر از آن بوده‌اند انتخاب شدند (Brian, 2005).

جدول ۲. اولویت بندی الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی

(مرحله دوم دلفی)

انحراف معیار	میانگین از ۵	گویه
۰/۸۹	۴/۷۶	ترکیب بهینه اعضا از نظر تخصص و تجربه مناسب با نوع فعالیت تعاونی
۰/۹۱	۴/۷۲	وجود مشاوران اقتصادی و فنی در امور تعاونیها
۰/۹۵	۴/۶۶	وجود زیرساخت های ارتباطی از قبیل (جاده، امکانات مخابراتی و وسایل حمل و نقل و..)
۰/۹۴	۴/۶۳	وجود منابع طبیعی از قبیل خاک و آب و.. در منطقه

ادامه جدول ۲

۰/۹۵	۴/۶۱	توانایی درک و پذیرش دیگران
۰/۹۸	۴/۵۸	توانایی ایجاد کسب و کار با همکاری دیگران
۱/۰۲	۴/۴۲	اعتماد به نفس
۰/۹۹	۴/۳۹	برخورداری از انگیزه لازم برای تشکیل تعاونی
۱/۰۳	۴/۲۹	نیاز به کسب موفقیت
۱/۱۲	۴/۲۸	ریسک پذیری
۱/۲۲	۴/۱۲	توانایی شناسایی و بهره برداری از فرصتها
۰/۸۷	۳/۹۷	توجه به نظر دیگران و خودداری از فردمحوری
۰/۸۶	۳/۹۱	توانایی تصمیم گیری درست در کوتاه ترین زمان
۱/۰۴	۳/۸۷	مدیریت اختلافات و تضادها
۰/۹۳	۳/۸۴	توانایی سازگاری با تغییرات پیش رو
۰/۹۱	۴/۸۱	ارائه مشوقهای مادی و معنوی در راستای ثبت تعاونی دانش آموختگان
۰/۹۲	۳/۷۹	باور جامعه به اثر بخشی کار مشارکتی
۱	۳/۷۴	ترویج فرهنگ تعاون از طریق وسایل ارتباط جمعی
۱/۱۲	۳/۷۱	فرهنگ سازی تعاون از دوران آموزش ابتدایی
۱/۰۸	۳/۶۹	ایجاد مهارتهای لازم برای تشکیل تعاونی در طول دوران تحصیل در دانشگاه
۰/۹۸	۳/۶۵	سابقه فردی انجام کارها به صورت گروهی
۱/۰۹	۳/۶۵	حمایت از تعاونیها در قالب تسهیلات کم بهره و با دوران باز پرداخت طولانی
۱/۰۸	۳/۶۴	وجود فرهنگ اقتصادی سالم (نبود رانت خواری، رشوه و...)
۱/۲۱	۳/۶۳	وجود امنیت اقتصادی
۱/۱۸	۳/۶۱	گسترش بازار یابی نوین و تجارت الکترونیکی
۱/۱۶	۳/۵۹	تدوین خط مشی ها و رویه های اداری در راستای تشکیل و توسعه تعاونی دانش آموختگان
۱/۰۳	۳/۵۵	تسهیل رویه های اخذ تسهیلات بانکی برای دانش آموختگان کشاورزی

مأخذ: یافته های تحقیق

خیلی کم: ۱ کم: ۲ تا حدودی: ۳ زیاد: ۴ خیلی زیاد: ۵

نتایج اولویت بندی الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی گویای آن است که ترکیب بهینه اعضا از نظر تخصص و تجربه مناسب با نوع فعالیت تعاونی، وجود مشاوران اقتصادی و فنی در امور تعاونیها در بین الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی از اهمیت بیشتر برخوردارند. نتایج به دست آمده در قالب الزامات فردی - حرفه‌ای، الزامات فرهنگی - اجتماعی، الزامات اقتصادی و الزامات اداری تقسیم و دسته بندی شدند.

مرحله سوم تکنیک دلفی

در مرحله سوم نتایج حاصل از اولویت بندی الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی در قالب پرسشنامه ای در اختیار متخصصان تعاون قرار گرفت تا میزان موافقت و مخالفت آنها با اولویت بندی های مشخص شده تعیین گردد (جدول ۳). در این مرحله گویه هایی مورد پذیرش قرار گرفتند که بالای ۶۶ درصد موافقت متخصصان را کسب کردند. (Brian, 2005).

جدول ۳. میزان موافقت و مخالفت متخصصان با اولویت بندی های مشخص شده

مخالفت	موافقت	گویه
۰	۱۰۰	ترکیب بهینه اعضا از نظر تخصص و تجربه مناسب با نوع فعالیت تعاونی
۰	۱۰۰	وجود زیرساخت های ارتباطی از قبیل (جاده، امکانات مخابراتی و وسایل حمل و نقل و..)
۰	۱۰۰	توانایی درک و پذیرش دیگران
۰	۱۰۰	توانایی تصمیم گیری درست در کوتاه ترین زمان
۰	۱۰۰	توانایی ایجاد کسب و کار با همکاری دیگران
۰	۱۰۰	وجود منابع طبیعی از قبیل خاک و آب و.. در منطقه
۰	۱۰۰	اعتماد به نفس
۰	۱۰۰	مدیریت اختلافات و تضادها
۰	۱۰۰	فرهنگ سازی تعاون از دوران آموزش ابتدایی
۰	۱۰۰	حمایت از تعاونیها در قالب تسهیلات کم بهره و با دوران باز پرداخت طولانی

ادامه جدول ۳

۰	۱۰۰	سابقه فردی انجام کارها به صورت گروهی
۰	۱۰۰	تدوین خط مشی ها و رویه های اداری در راستای تشکیل و توسعه تعاونی دانش آموختگان کشاورزی
۰	۱۰۰	تسهیل رویه های اخذ تسهیلات بانکی برای دانش آموختگان کشاورزی
۰	۱۰۰	وجود امنیت اقتصادی
۰	۱۰۰	توانایی شناسایی و بهره برداری از فرصتها
۱۰	۹۰	وجود مشاوران اقتصادی و فنی در امور تعاونیها
۱۰	۹۰	برخورداري از انگیزه لازم برای تشکیل تعاونی
۱۰	۹۰	باور جامعه به اثر بخشی کار مشارکتی
۱۰	۹۰	ترویج فرهنگ تعاون از طریق وسایل ارتباط جمعی
۱۰	۹۰	توجه به نظر دیگران و خودداری از فردمحوری
۱۰	۹۰	ایجاد مهارتهای لازم برای تشکیل تعاونی در طول دوران تحصیل در دانشگاه
۱۰	۹۰	گسترش بازاریابی نوین و تجارت الکترونیکی
۲۰	۸۰	ریسک پذیری
۲۰	۸۰	توانایی سازگاری با تغییرات پیش رو
۲۰	۸۰	ارائه مشوقهای مادی و معنوی در راستای ثبت تعاونی دانش آموختگان
۳۰	۷۰	وجود فرهنگ اقتصادی سالم (نبود رانت خواری، رشوه و...)
۳۰	۷۰	نیاز به کسب موفقیت

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتایج گویای آن است که میزان موافقت هیچ یک از گویه‌های الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان کمتر از ۶۶ درصد نبوده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که چه الزاماتی از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... می‌تواند به برپایی و موفقیت تعاونی دانش آموختگان کشاورزی کمک نماید؟

نتایج تحلیل دیدگاه صاحب نظران تعاونی در استان کرمانشاه در قالب روش دلفی گویای آن است که ۲۷ الزام در شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی نقش بسزایی دارند. در اولویت بندی میزان اهمیت هریک از الزامات در شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان بر اساس دیدگاه صاحب نظران، الزاماتی همچون ترکیب بهینه اعضا از نظر تخصص و تجربه مناسب با نوع فعالیت تعاونی، وجود مشاوران اقتصادی و فنی در امور تعاونیها در جامعه و وجود زیرساخت های ارتباطی از قبیل (جاده، امکانات مخابراتی و وسایل حمل و نقل و...) در شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی از اهمیت بیشتری برخوردارند. نکته قابل توجه آن است که ۱۵ الزام نیمه بالای جدول اولویت بندی میزان اهمیت الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی در حیطه خصوصیات فردی - حرفه‌ای دانش‌آموختگان کشاورزی قرار دارند؛ از جمله: توانایی درک و پذیرش دیگران، توانایی تصمیم‌گیری درست در کوتاه ترین زمان، مدیریت اختلافات و تضادها، توانایی سازگاری با تغییرات پیش رو و غیره. این نتیجه گویای اهمیت دوچندان الزامات فردی - حرفه‌ای دانش‌آموختگان کشاورزی در شکل‌گیری تعاونی مختص به این قشر از دانش‌آموختگان آموزش عالی است. در انتهای جدول بر اساس دیدگاه صاحب نظران تعاونی الزاماتی همچون: وجود امنیت اقتصادی، گسترش بازاریابی نوین و تجارت الکترونیکی، تدوین خط مشی ها و رویه های اداری در راستای تشکیل و توسعه تعاونی دانش‌آموختگان و تسهیل رویه های اخذ تسهیلات بانکی برای دانش‌آموختگان کشاورزی در شکل دهی تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی از اهمیت کمتری تشخیص داده شدند.

در مرحله سوم روش دلفی از صاحب نظران خواسته شد که میزان موافقت و مخالفت خود را با اولویت بندی الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی در یک فاصله صفر تا صد درصد مشخص نمایند. در این مرحله گویه‌هایی مورد پذیرش قرار گرفت که بالای ۶۶ درصد موافقت صاحب نظران را کسب نمودند. نتایج گویای آن است که تمامی ۲۷

الزام تأثیرگذار در شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی (که براساس دیدگاه صاحب‌نظران در مرحله دوم روش دلفی به دست آمدند) مورد تأیید قرار گرفتند با این تفاوت که در بین الزامات اولویت بندی شده، وجود فرهنگ اقتصادی سالم (نبود رانت خواری، رشوه و...) و نیاز به کسب موفقیت از اجماع کمتری برخوردار بودند.

نتایج تحلیل دیدگاه صاحب‌نظران بر اساس روش دلفی گویای آن است که ۲۷ الزام از دیدگاه صاحب‌نظران در شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی نقش بسزایی دارند. مسئولان و سیاستگذاران در بخشهای تعاونی و دانشگاهی باید با فراهم نمودن بسترهای لازم برای شکوفایی این الزامات در جامعه قدمهای اساس بردارند. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. با توجه به میزان اندک تعاونیهای کشاورزی دانش‌آموختگان کشاورزی در جامعه بدیهی است تحقق سهم بخش تعاون از حدود ۵ درصد به ۲۵ درصد میسر نمی‌شود مگر اینکه وزارت تعاون نسبت به بازنگری قوانین و مقررات مرتبط، با استفاده از دیدگاه‌های صاحب‌نظران و بهره‌گیری از تجارب سایر کشورها، الزامات شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی را مهیا سازد.

۲. با توجه به اینکه یکی از الزامات مهم و تأثیرگذار بر شکل‌گیری و موفقیت تعاونیهای دانش‌آموختگان کشاورزی، وجود زیرساخت‌های ارتباطی (از قبیل جاده، امکانات مخابراتی و وسایل حمل و نقل و...) و وجود منابع طبیعی از قبیل خاک و آب و... در منطقه می‌باشد، پیشنهاد می‌شود با نیازسنجی مناسب در بدو تشکیل تعاونیها، مشکل مکانیابی و استقرار شرکتهای تعاونی کاهش یابد.

۳. مسئولان و برنامه‌ریزان بخش تعاون باید با ایجاد بسترهای لازم شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان مانند ارائه مشوقهای مادی و معنوی (از جمله معافیت مالیاتی، بیمه‌های درمانی و تکمیلی) به دانش‌آموختگان کشاورزی که اقدام به تشکیل تعاونی می‌کنند، دادن تسهیلات کم بهره با دوره بازپرداخت طولانی و اولویت قائل شدن در دادن تسهیلات به تعاونیهایی که از

افراد تحصیل کرده بیشتری برخوردارند، در جهت افزایش تعداد تعاونیهای دانش آموختگان کشاورزی گام بردارند.

۴. با توجه به اینکه از دیدگاه صاحب نظران تعاونی ترکیب بهینه اعضا ... از اهمیت در حد خیلی زیاد در شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان برخوردار بوده لذا پیشنهاد می‌شود مسئولان و سیاستگذاران بخش تعاون کشور با برنامه‌ها و دستورالعمل‌های اداری سعی در ایجاد سازوکارهایی نمایند که بتوانند ترکیب بهینه اعضا از نظر تخصص و تجربه در تعاونیهای دانش آموختگان به وجود آورند.

۵. نظر به نقش مثبت حمایت از تعاونیها در قالب تسهیلات کم بهره با دوره باز پرداخت طولانی و تسهیل رویه اخذ تسهیلات بانکی برای دانش آموختگان کشاورزی پیشنهاد می‌شود جهت هدفمندتر کردن تسهیلات اهدایی، در اعطای تسهیلات بانکی به تعاونیها سطح تحصیلات اعضا و ارتباط رشته تحصیلی اعضا با نوع فعالیت تعاونی مورد توجه قرار گیرند و تعاونیهایی که اعضای با سطح تحصیلات بالاتر دارند و تعاونیهایی که دارای اعضای با رشته تحصیلی مرتبط هستند، در اولویت قرار گیرند و به آنها میزان تسهیلات بیشتری پرداخت شود.

۶. تأثیر حمایت دولت در مراحل اولیه شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی بسیار حائز اهمیت است. در راستای تحقق این حمایتها پیشنهاد می‌شود که مسئولان اجرایی از طریق نهاد های ذیربط همچون اداره تعاون، بانکهای عامل و غیره به حمایت و خدمت رسانی بیشتر به این گونه تعاونیها پردازند. این حمایتها بهتر است در مراحل اولیه تأسیس تعاونی باشد. این حمایتها می‌تواند از طریق پرداخت بموقع وام و بهبود شرایط بازپرداخت آن، ساده سازی رویه اخذ تسهیلات بانکی برای دانش آموختگان کشاورزی و تدوین راهبردهای اداری جهت شکل‌گیری تعاونی دانش آموختگان کشاورزی باشد.

منابع

۱. آقاسی زاده. فتح اله (۱۳۸۵)، اشتغال دانش آموختگان کشاورزی: الزامات و راهکارها، مجموعه مقالات همایش علمی آموزش کشاورزی کشور، انجمن ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ص ۱۲۴.
۲. اسکندری، فرزاد؛ سید محمود حسینی و خلیل کلانتری (۱۳۸۵)، عوامل مؤثر بر عملکرد کارآفرینانه دانش آموختگان آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال چهاردهم، شماره ۵۳، صص ۱۰۷-۱۳۴
۳. بهرامی، فضل اله و غلامحسین زمانی (۱۳۸۰)، آموزش عالی کشاورزی، تنگناها و راهکارها، مجله جهاد، سال بیست و یکم، شماره ۲۴.
۴. حیدری زاده، محمد (۱۳۸۲)، وضعیت اشتغال اعضای سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان در راستای بازنگری برنامه ریزی آموزشی، فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، شماره ۲، صص، ۳۴-۴۵.
۵. زارع، عادل (۱۳۸۵)، آموزش عالی کشاورزی: مشکلات، چالش ها و بحران های پیش رو. (<http://www.aeea.ir>).
۶. شهبازی، اسماعیل و امیر حسین علی بیگی (۱۳۸۵)، تحلیل توقعات و انتظارات مدیران و کارفرمایان بخش کشاورزی از دانش آموختگان سطوح مختلف نظام آموزش کشاورزی، همایش شناسایی توانمندی ها، موانع و راه کارهای اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی، دانشگاه آزاد مشهد.
۷. گل محمدی، فرهود (۱۳۸۴)، آموزش کارآفرینی و توسعه تعاونی ها دو راهکار اساسی اشتغالزایی دانش آموختگان کشاورزی در شرایط جهانی شدن اقتصاد در ایران، مجموع مقالات سومین همایش مدیریت اشتغالزایی، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
۸. نیک یار، سید طهماسب (۱۳۸۴)، عوامل موفقیت بخش تعاون در ایجاد اشتغال برای دانش آموختگان بیکار، مجموعه مقالات منتخب کنفرانس تعاون، اشتغال، توسعه، وزارت تعاون، جلد سوم، قسمت (ص - د).

۹. یعقوبی، داریوش (۱۳۸۱)، بررسی نقش رفتاری دانش آموختگان (مرکزی نشینی، شهر نشینی، انتظارات، بی‌علاقگی و ...) بر بیکاری آن‌ها، سمینار ارائه نتایج طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص، ۲۱ و ۲۲ خرداد

۸۱

10. Alibeige, A. & K. Zarafshani (2006), Are agricultural graduates meeting employers' expectations? A perspective from Iran, *Perspectives in Education*, 24(3): 53-61.
11. Brian, E. Myers, James E. Dyer (2005), Problems Facing beginning agriculture teachers, *Journal of Agricultural Education*, Vol 46.
12. Dempsey, P.A. & ADY Dempse (2000), Using nursing research: process, critical evaluation, and utilization. 5th ed. Lippincott Williams and Wilkins Co.
13. FAO (1998), Issues and Opportunities for Agricultural Education and Training in the 1990s and beyond. FAO Publications, Rome, Italy.
14. Fathivajgar, K. (2004), Barnamerizyeh amozeshe zemne khedmate, karkonan, 1st ed. Tehran: Samt. Persian.
15. Kennedy S., F. Hasson, HP. McKenna (2001), A critical review of the Delphi technique as a research methodology for nursing, *Int. J. Nurs. Stud.*, 38(2): 195-200.
16. Kwok, M. (2004), Disciplinary differences in the perceptions of university graduates and faculty members with respect to the development of general employability skills in undergraduate programs, A thesis submitted to the faculty of graduate studies in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy, University of Manitoba, Manitoba.

17. Powell, C. (2003), The Delphi technique: myths and realities, *J. Adv. Nurs.*, 41(4): 82-376
18. Salsali M., S. Parvizy, M. Adibehajibagheri (2003), *Raveshhaye tahghige kayfi*. 1st ed. Tehran: Boshra, Persian